

Attac Duitsland**13 april 2020****Nederlandse vertaling door Ander Europa****Een bijdrage door de [wetenschappelijke raad van Attac Duitsland](#)**

De corona-epidemie is niet alleen een humanitaire catastrofe, maar de grootste verstoring van het kapitalisme sinds de wereldcrisis van 1929 en haar gevolgen. Terwijl de mensen in het Zuiden reeds lang af te rekenen hebben met chaos, het verlies van de controle en een uitzonderingstoestand worden nu ook mensen in de rijke landen getroffen. Bij het uitbreken van de epidemie in China reageerde het Westen nog met zelfgenoegzaamheid en onwetendheid, maar het wordt nu zelf geconfronteerd met een buitengewone kwetsbaarheid en zelfs onmacht.

Ook voor de coronauitbraak was de wereld in de greep van een hele reeks crisissen: de catastrofe in het klimaat en het milieu, de militarisering en het toenemend oorlogsgevaar, de opkomst van rechtse krachten, de verdeling rijk-arm, en alle andere verwoestingen aangericht door de neoliberale globalisering, wat uiterst duidelijk zichtbaar wordt aan de gevolgen van het soberheidsbeleid en de privatiseringen in de openbare diensten, de welzijnssector, in het bijzonder in het gezondheidssysteem.

Hoe failliet het neoliberale kapitalisme is kan men afleiden uit het crisismanagement, waar het ene dogma na het andere sneuvelt. De 'zwarte nul' ¹ is dood. Geld speelt geen rol meer, voor de reddingsacties wordt het ene miljard na het andere vrijgemaakt. Centrale banken hebben hun sluisen helemaal geopend. Wat gisteren nog des duivels was, zoals nationalisering of het terugbrengen van economische sectoren in openbare handen, werd tot noodzaak die algemeen aanvaard wordt.

Dat opent perspectieven die verder gaan dan het denken in termen van crisismanagement op korte termijn; ook de grote maatschappelijke kwesties en vragen over onze toekomst en de grote

alternatieven komen aan bod.

We kunnen nog niet overzien hoe groot de catastrofe precies is. Maar het ergste moet waarschijnlijk nog komen. In Indië, Brazilië en Afrika zou de epidemie apocalyptische afmetingen kunnen aannemen, want ze komt nu bovenop de reeds bestaande crisissituatie die daardoor nog ettelijke malen verscherpt wordt. De markten reageren irrationeel: bedrijven die levensnoodzakelijke producten leveren gaan kapot, maar op de beurs kan hun aandelenkoers nog stijgen. Alle politieke niveaus, van de gemeente tot de Verenigde Naties, worden opgeslorpt door de problematiek van de epidemie, waardoor middelen en tijd worden in beslag genomen met gevolgen op andere terreinen.

Maatschappelijk links, waaronder Attac, staat voor de opgave op korte termijn een inbreng te kunnen hebben in het crisismanagement, en ook toekomstperspectieven te ontwikkelen voor de tijd na de epidemie. Voor de machthebbers geldt nu reeds het devies: alles moet veranderen, zodat alles bij het zelfde kan blijven. In plaats daarvan moet het komen tot een emancipatorische politiek, zonder terugkeer naar de neoliberale 'normaliteit' van het status quo ante.

Ongelijke verdeling van de crisislasten

In een klassenmaatschappij zijn de lasten van crisissen zeer ongelijk verdeeld. Het is nu reeds duidelijk dat er diepe sociale breuklijnen zullen ontstaan. De loonafhankelijken, waaronder zeer kwetsbare groepen zoals precair tewerkgestelden, armen, daklozen en vluchtelingen worden zeer hard getroffen. De werkloosheid stijgt snel. Het economisch voortbestaan van hele reeksen kleine en middelgrote ondernemingen en (schijn-) zelfstandigen staat op het spel. Daarover hebben vakbonden, sociale organisaties, Die Linke, de SPD en verschillende afdelingen van Attac ² al veel correcte eisen geformuleerd voor het opvangen van de gevolgen van de sociale crisis.

Het ligt ingewikkelder wat betreft macro-economische en financiële maatregelen, die deels ook in de linkerzijde tot controverses leiden, zoals die over de eurobonds. Hier zou het zinvol zijn om criteria te formuleren om dergelijke maatregelen te beoordelen, of ze alleen marktconform en/of op conventionele economische groei gericht zijn en daardoor systeemstabiliserend werken, of als ze over een systeemveranderend potentieel beschikken, en dus verwijzen voorbij de dynamiek van de (financiële) markten en de onbegrensde groei.

Een Marshallplan voor het Zuiden

De gevolgen van de crisis zijn ook ongelijk verdeeld over arme en rijke landen. In tijden van pandemie betekent internationalisme de hulpmiddelen niet op nationale of EU-schaal te hamsteren. Voor velen ging dat over wc-papier, maar voor regeringen en de Europese Commissie gaat het ondertussen over beademingsapparatuur. Maar het wereldwijde karakter van de plaag vereist ook wereldwijde antwoorden. Een aanzet daarvoor zou een internationaal crisiscentrum zijn van de Verenigde Naties dat

over financiering *whatever it takes* beschikt, gewaarborgd door de Fed, de Europese Centrale bank en de andere centrale banken van de industrielanden, gepaard met een schuldkwijtschelding voor de arme landen met hoge schulden, en een soort Marshallplan voor het Zuiden van de planeet.

Een herverdeling van de kaarten tussen de verschillende economische sectoren

De kaarten worden ook herschud binnen de afzonderlijke sectoren van het kapitalisme. Grote winnaars zijn nu reeds de farmaceutische industrie, de producenten van medische apparatuur en natuurlijk de digitale industrie en Big Data. Dat betekent dus een versterking van die branches, die nu reeds sterk geconcentreerd zijn en de voorhoede uitmaken van het kapitalisme. Voor deze moet de crisis ertoe leiden dat tenminste delen van de farmaceutische industrie aan een maatschappelijke controle worden onderworpen, en dat de macht van de digitale concerns door een moderne anti-kartel politiek wordt beperkt. Tegenwoordig staan al tal van grondrechten onder quarantaine, en het volstaat dus niet om op het einde van de uitzonderingstoestand de uitzonderingswetten in te trekken. Gezien de toenemende aanvaarding van apps voor de lokalisatie van het virus en dergelijke is er strengere regulering nodig zowel voor publieke als private databanken. Er moet ook meer controle komen op onwettige politiepraktijken.

Op de financiële markten profiteren tegenwoordig vooral de institutionele beleggers met een businessmodel dat het van instabiliteit en onzekerheid, van verkoop van middelen die men niet eens bezit ['short gaan'] en van complexe afgeleide producten moeten hebben. Maar globaal gezien verkeert de financiële sector in nauwe schoentjes. Als de kredietlijnen ten gevolge van de crisis van de reële economie beginnen te begeven dreigt een crash. Vermoedelijk komt het dan terug tot een redding van de banken, maar daarna krijgt de eis tot sluiting van het casino weer een dringend karakter.

Andere sectoren zoals het toerisme, de luchtvaart en de autoindustrie zullen op zijn minst een zekere tijd tot de verliezers behoren. Daarom is het des te belangrijker dat de crisis de aanleiding wordt om, in het belang van een sociaal-ecologische ombouw, een maatschappelijk verantwoorde conversie van deze sectoren op gang te brengen.

Het virus als katalysator voor een nieuwe wereldorde

Vanuit politiek standpunt zal de crisis de positie van de Verenigde Staten en de EU, en bijgevolg ook de Noord-Atlantische as, verder verzwakken. China zal er versterkt uitkomen. Terwijl de machthebbers verder zullen inzetten op versteviging van hun positie, rivaliteit, het 'leren van de spraak van de macht' en militaire versterking, moeten wij opkomen voor een internationale ordening gekenmerkt door samenwerking, ontwapening en multilateralisme zonder overheersingsambities.

In de eerste plaats is er nood aan ontwapening. De mensheid kan zich de enorme verspilling van wetenschappelijke, technische en economische middelen voor het militaire niet langer permitteren.

Ontwapening betekent ook minder verbruik van grondstoffen. Middelen die zo vrijkomen kunnen worden ingezet in de strijd tegen deze en toekomstige pandemieën, en voor de sociaal-ecologische transitie, niet alleen rond de eigen kerktoren, maar overal op de planeet.

Ook heel wat uitdagingen wat betreft de analyse

Maatschappelijk links, Attac, wij allemaal, hebben de huidige en ook de vorige crisissen nog niet voldoende geanalyseerd. Op veel vragen, die we niet altijd met de nodige radicaliteit stellen, hebben we geen antwoord. In deze korte tekst hebben we ook niet alle relevante aspecten aangestipt. Er liggen grote uitdagingen, ook intellectuele, voor ons, tenminste als links op het einde van de coronacrisis een politieke rol wil spelen.

Alex Demirović, Ulrich Duchrow, Andreas Fisahn, Birgit Mahnkopf, Thomas Sablowski, Peter Wahl, 8 april 2020

Hits: 142

Dit delen:

[Facebook](#)

[Twitter](#)

Voetnoten

1. Met 'zwarte nul' wordt de afwezigheid van 'rode cijfers' in het staatsbudget bedoeld, een begroting in evenwicht of met overschot dus. Het begrip *schwarze Null* is in Duitsland sterk ingeburgerd. [Noot van de vertaler]
2. Zie o.a. [Solidarisch und nachhaltig aus der Krise](#), [Wohnen und die Corona-Pandemie](#), [Die Corona-Krise solidarisch bewältigen!](#)